

VALENTINA RUSU-CIOBANU, PE MĂSURA MARILOR SĂI DASCĂLI

Tudor BRAGA,
director, Centrul Expozițional
“Constantin Brâncuși”,
UAP, RM

Valentina Rusu-Ciobanu este singurul plastician în viață inclusă în excepționala serie din 12 albume „Maieștri basarabeni din sec. XX”, alături de nume de referință ale culturii noastre Auguste Baillayre, Alexandru Plămădeală, Max Gamburd, Lazăr Dubinovskiy, Mihail Grecu, Andrei Sârbu ș.a. Auguste Baillayre, unul dintre cele mai spectaculoase, mai inteligente și mai originale personaje ale artelor plastice basarabene din perioada interbelică, a exercitat o influență enormă asupra formării artistei sub aspectul abilităților sale tehnice, concepțiilor estetice și filosofice, dar și renumitul sculptor Alexandru Plămădeală, în clasa căruia studiasse desenul. Aceasta ne și face să conchidem, că Valentina Rusu-Ciobanu este plasticiana pe măsura marilor săi dascăli.

De altfel, artista din fragedă copilărie a fost avantajată de o ambianță selectă. Fratele mai mare, Victor, în a doua jumătate a anilor 1930 urma studii

la școala *Belle Arte* din Chișinău, către sfârșitul anilor 1930 deja participa activ la viața artistică cu foi grafice, pictură, sculptură, realizase și o lucrare monumentală în for public care s-a păstrat la Chișinău. Datorită lui, inițial, Valentina Rusu-Ciobanu, de rând cu lectura, muzica, florile, a îndrăgit artele plastice.

A studiat la Instituții Superioare din Iași, desăvârșindu-și studiile la Colegiul de Arte Plastice “Alexandru Plămădeală” din Chișinău, clasa profesorului Ivan Hazov. Valențele artistice, înverdate în lucrarea de licență, au sensibilizat imediat specialiștii în domeniu, tânăra autoare fiind invitată să expună (1946). Notificările pozitive ale publicului au determinat conducerea UAP s-o trimită la o bază de creație din Senej, Moscova. Foarte curând Valentina Rusu-Ciobanu este titularizată membră a Uniunii Artiștilor Plastici; prin participarea activă la viața artistică se impune drept un înainte mergător în genul picturii.

Realizează un șir de portrete și naturi statice. Sunt remarcabile *Portretul unei eleve de la Școala de Meserii* și *Portretul scriitorului Aureliu Busuioc*. Configurate în mod monumental, acestea dovedesc un laconism cromatic bazat pe manevrarea clar-obscurului, dramatizarea unui colorit care totodată respiră prin libertatea și rafinamentul tentelor ușor nuanțate cromatic. Tușele sunt așternute într-un



Valentina Rusu-Ciobanu. *Compoziție Cub*. 1969-1970. Ulei pe pânză



Valentina Rusu-Ciobanu. *Fată la fereastră*. 1954. Ulei pe pânză



Valentina Rusu-Ciobanu. *Glebus Sainciuc*. 1969-1970.
Ulei pe pânză

ritm asumat de autoare la un înalt grad al plasticității. Capodopera acestei prime perioade de afirmare a artistei este *Fata la fereastră* (1954), lucrare ce reprezintă una din realizările plastice de vârf din cultura noastră.

Începând cu o altă celebră lucrare - *Ștefan cel Mare după lupta de la Războieni* (1959-1960), se face evidentă predispoziția plasticiei pentru versatilitate, reclamată de consecvența logică care-i eșafodează dorința de a atinge culmile exprimării eu-lui, fără inhibarea în formule și vigori deja cunoscute. În această lucrare plasticiana se dezice de metoda clar-obscurului, apelând la experiența *fovistă* blamată crunt de potențaii zilei. Încălcarea rigorilor estetice oficiale s-au soldat cu opt ani de marginalizare a artistei, perioadă în care nu a avut nicio comandă, fapt ce o condamna la lipsuri materiale, nu însă și la libertatea creației.

Puritatea culorii, valoarea energetică, luminozitatea sunt calitățile pe care pictorița le valorifică și transpune în limbaj modern, realizând un șir de portrete, lucrări tematice, naturi statice și peisaje cu totul deosebite. Dacă în perioada de la începutul activității creatoare pictorița și-a asumat o percepere și o interpretare dramatică, lirică, apoi în continuare, gama modalității de interpretare se lărgeste prin acreditarea în apanajul modalității de expresie a entităților filozofice, parabolă, primitivism. Aici facem trimitere la lucrările *În parc* (1966); *Setea* (1965-1966); *Portretul regizorului Emil Loteanu* (1964); *Portretele scriitorilor Aureliu Busuioc, Grigore Vie-*

ru, Ion Druță (aa 60-70) care au îmbogățit fără precedent plastica națională prin măiestria probată.

Prin lucrările *Lunomobilul* (1970); *V.I.Lenin și N.K.Krupskaia* (1969-1970); *Vizita medicului* (1970-1971); *Micul dejun* (1979-1980); *Portretul scriitorului Serafim Saca* (1996), Valentina Rusu-Ciobanu atinge culmi fără precedent în arta plastică națională: în mare măsură datorită valorificării unui larg palmares de procedee și tehnici inspirate sau perfect ajustate la tradițiile Renașterii și ale artei contemporane, inclusiv foto-realismul; în parte, ea a recepționat modurile de abordare ale lingvisticii moderne, inclusiv deconstructivismul, și a căutat să le transpună în configurările plastice.

Valentina Rusu-Ciobanu ne-a reprezentat peste hotare în Bulgaria, Polonia, Canada, Irak, Siria. Este distinsă cu titlul onorific Artist Plastic al Poporului din Republica Moldova; este laureată a Premiului Național, Cavaler al Ordinului Republicii...

De 20 de ani, Valentina Rusu-Ciobanu nu mai pictează: i-a cedat vederea. La cei 86 de ani ai săi, din pasiunile de altădată i-au rămas muzica și florile, la care s-au mai adăugat nepoții. Își trăiește viața în casa veche din cartierul vetei de origine a Chișinăului, împreună cu soțul său, distinsul pictor Glebus Sainciuc. Este mama pictorului Lică Sainciuc, de numele căruia sunt legate cărțile mai multor generații de copii. Experții caracterizează creația Valentinei Rusu-Ciobanu ca pe o epocă în artele plastice naționale



Valentina Rusu-Ciobanu. *Autoportret în ochelari*. 1974. Culori acrilice pe hârtie